

Tarr Ágnes [1]: A „távollétes ügyek” egyes elméleti és gyakorlati kérdései a büntetőeljárásban

Bevezető gondolatok

A büntetőeljárás egyszerűsítésének gondolata már régóta foglalkoztatja a jogtudományt. Gyakorlati szükségszerűség, nevezetesen a büntető bíróságok túlterheltsége és a büntetőjog új kihívásai hívták ezt a jelenséget életre. Azt mindenekelőtt le kell szögezni, hogy egyáltalán nem problémamentes a büntetőeljárás egyszerűsítését célzó jogintézmények alkalmazása, hiszen az eljárás egyszerűsítése többnyire azzal érhető el, hogy kimarad vagy lerövidül az eljárás valamelyik szakasza. A jogalkotó előtt álló kérdés az, hogy melyik szakaszt hagyja ki az eljárásból? Amennyiben valamelyik szakasz kimarad, az szükségképpen az eljárásban résztvevő személyek törvényben biztosított garanciális jogait sértheti. Így az eljárás egyszerűsítéséről általában elmondhatjuk, hogy sérül a tisztességes eljáráshoz való jog, ezen belül pedig a védelemhez való jog és a fegyverek egyenlőségének az elve.

Az eljárás ésszerű határidőn belül való befejezése azonban nagyon fontos érdek, amire az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága és a magyar Alkotmánybíróság is több ízben rámutatott, hiszen csak akkor érvényesülhet az a nemzetközi emberi jogi nyilatkozatokban deklarált alapelv, miszerint *„mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét ésszerű határidőn belül tárgyalják.”* [2]

Az eljárás ésszerű idő tartamának követelménye miatt az országok a legkülönbébb egyszerűsítési megoldásokat vezették be büntetőeljárás jogi rendszerükbe. A magyar jogrendszerbe is ennek a folyamatnak a részeként kerültek be az eljárás gyorsítását célzó jogintézmények, melyek közül egyik a Be. XXIV. fejezetében szabályozott, a távollévő terhelttel szemben lefolytatható külön eljárás. [3]

Ezt a jogintézményt az 1999. évi CX. törvény iktatta be büntetőeljárás jogunkba, 2000. március 1-jei hatállyal. Az eljárás jogpolitikai indoka, hogy a terhelt távollétével ne akadályozza az eljárás lefolytatását, hanem távolléte esetén is döntés születhessen a büntetőjogi főkérdés vonatkozásában és bűnösség megállapítása esetén szankció is alkalmazható legyen vele szemben. Az már más kérdés, hogy előfordulhat, hogy a terhelt távolléte miatt a büntetés végrehajtására soha nem kerül sor. Az eljárásnak két esetkörét különböztetjük meg, az egyik, ha a terhelt ismeretlen helyen, a másik, ha külföldön tartózkodik.

Jelen tanulmányomban ezen eljárással kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdéseket vizsgállok. Rövid nemzetközi kitekintés után a hazai szabályozás közelmúltban történő

változásának okait veszem górcső alá, majd kitekintek a jogintézménnyel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokra is.

Nemzetközi kitekintés

Az Európa Tanács a távollévő terhelttel szemben lefolytatható eljárással először a büntetőítéletek nemzetközi elismerésével kapcsolatosan foglalkozott, ugyanis a tagállamok igen eltérően szabályozzák az ilyen eljárásban a védő részvételét és a határozatok felülvizsgálatának a kérdését. Probléma adódhat ezekben az esetekben az államok közötti kiadatással kapcsolatban, ugyanis az ún. eljárási klauzulára történő hivatkozás akadályát képezheti a kiadatásnak. Ez megvalósulhat abszolút jelleggel (pl. az Európai Kiadatási Egyezményhez fűzött holland és luxemburgi fenntartások) vagy további feltételek biztosításának hiányában. [4] Az utóbbi esetben a klauzula úgy fogalmazódik meg, hogy ha a kiadást kérő állam, olyan személy kiadatását kéri, akivel szemben távollétében (*in absentia*) meghozott ítéletben kiszabott büntetést akar végrehajtani, a megkeresett állam megtagadhatja a kiadást, ha alaposan feltehető, hogy a határozathozatalt megelőző eljárásban a védelemhez fűződő olyan minimális jogokat sem biztosították, ami egyébként mindenkit megilletne. Ebben az esetben a megkeresett állam a kiadást ahhoz a feltételhez kötheti, hogy a megkereső garanciát vállal arra, hogy a kiadott személy ügyének újratárgyalásához való jogát biztosítja. Az Európai Kiadatási Egyezmény Második Kiegészítő Jegyzőkönyvének 3. cikkelye is tartalmazza ezt a megoldást.

A Miniszteri Bizottság egyik határozatában (R. (75) 11.) rögzítette azokat a minimális követelményeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a távollévő terhelttel szembeni eljárás tisztességesnek mondható legyen. Leszögezték, hogy a terhelt jelenléte alapvető fontosságú az eljárás során, így attól csak kivételesen lehet eltekinteni. Alapvető követelményként szerepel továbbá, hogy senki nem fogható perbe anélkül, hogy előzőleg meg ne idézzék, a védekezésre és a megjelenésre elég időt hagyva, kivéve, ha megállapítható, hogy szándékosan kivonja magát az igazságszolgáltatás alól.

Ezen kívül a Miniszteri Bizottság R. (87) 18. számú Ajánlásában a távollévő terhelttel kapcsolatos eljárást, az eljárás egyszerűsítésének lehetőségeként jelölte meg. A tagállamok ez alapján fontolják meg, hogy a bűncselekmény kisebb súlyára és a kiszabható büntetésre figyelemmel a bíróság a tárgyalást a vádlott távollétében is megtarthassa.

Amíg a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányának 14. cikkelye külön előírja a tárgyaláson való személyes jelenlét jogát büntető ügyekben, addig az Európai Emberi Jogi Egyezmény erről kifejezetten nem szól. A strasbourgi szervek ezért a tisztességes eljárás vagy igazságos tárgyalás keretén belül mérlegelik, hogy szükség volt-e adott esetben a terhelt személyes jelenlétére.

A Bíróság eddigi gyakorlata alapján felállított egy rendező elvet, hogy a fél távolléte sértette-e az igazságos tárgyalás követelményét. Eszerint az igazságos tárgyalás tükrében a fél személyes jelenlétének a szükségességét az határozza meg, hogy ez szerepet játszhatott volna-e a bíróság véleményének, meggyőződésének kialakításában, pl. a személyes meghallgatás és a tanúvallomásokra adott személyes válaszadás lehetőségének jelentősége. [5]

Emellett más ok is lehet, amikor a tárgyalás igazságossága megköveteli a fél személyes jelenlétét, ilyen pl. ha az eljárás a fél érdekeit súlyosan érinti. E tekintetben a Bíróság elé került ügyek közül mérföldkönek lehet tekinteni a COLOZZA-ügyet. [6] Ezen ügygel

kapcsolatosan a Bíróság kifejtette, még ha a bírósági tárgyaláson való személyes részvétel joga nem abszolút jellegű, a jelen ügyben semmi nem indokolta annak teljes és helyreállíthatatlan elvesztését. Ha a nemzeti törvényhozó a „vádlott” távolléte ellenére is elrendeli a büntetőeljárás lefolytatását, mint Colozza esetében, az érintett személynek, amint tudomást szerez az ellene folyó nyomozásról, lehetőséget kell adni, hogy egy bíróság, meghallgatása után, újra határozzon a vele szemben felhozott büntetőjogi vád megalapozottságát illetően. [7] Alapvető követelmény tehát az ügy újra tárgyalásához való jog. [8]

Azonban az már nem feltétel, hogy az ügyet más összetételű bíróság bírálja el. A Bíróság konkrét eset kapcsán fejtette ki, hogy nem sérti a pártatlan bírósághoz való jogot az a tény, hogy ugyanabban az ügyben a vádlott jelenlétében megtartott tárgyaláson ugyanaz a bíró járt el, aki korábban távollétében megtartott tárgyaláson már ítéletet hozott vele szemben. [9] A Bíróság emellett úgy érvelt, hogy *„ha egy bíróságnak minden alkalommal változtatnia kellene az eljáró tanács összetételén, valamennyiszer a vádlott távollétében meghozott ítélet elleni jogorvoslatot bírálja el, akkor ebben az esetben a vádlott sokkal előnyösebb helyzetben lenne, mint azok, akik már a tárgyalás kezdetétől jelen vannak, mivel ezzel elérhetné, hogy ilyen módon másodszorra ugyanazon fokú bíróság más bírái járjanak el ügyében.”* A Bíróság továbbá kifejtette, hogy ez a büntetőeljárás elhúzódásához is vezetne, hiszen az ügyet több bírónak kellene vizsgálnia, amely nem egyeztethető össze az ésszerű határidő betartásának követelményével. [10]

A terhelt személyes jelenléte alapvető fontosságú tehát az elsőfokú eljárásban, ugyanez azonban nem mondható el a jogorvoslati eljárásokról. Nem sérti tehát feltétlenül a nemzetközi egyezményeket a terhelt jelenlétének kizárása a fellebbviteli eljárásról. A jogorvoslati eljárások során a tagállamok széles mérlegelési joggal rendelkeznek, mivel itt a terhelt személyes jelenlétéhez már nem fűződik olyan fontos garanciális érdek, mint az elsőfokú eljárásban. [11] Amennyiben a terhelt védője jelen lehet a fellebbviteli tárgyaláson, úgy ezzel adott állam eleget tesz a tisztességes eljárás követelményének. [12] Ha viszont azért nem képviselheti a védő a terheltet, mert annak jogellenes távollétét az adott ország joga ezzel szankcionálja, ez megint csak sérti a tisztességes eljárás elvét. [13]

Az Európai Unió tagállamai közötti igazságügyi együttműködésnek is fontos pillére a büntető ítéletek kölcsönös elismerése. Az 1999. októberében tartott tamperei csúcsértekezleten az Európai Tanács hangsúlyozta, hogy minél szélesebb körben szükség van a külföldi ítéletek belföldi elismerésére, sőt tovább menve *„az európai államok igazságügyi szervei által hozott határozatok érvényének kölcsönös és automatikus elismerése az igazságügyi (bűnügyi) együttműködés sarkköve kell, hogy legyen.”* [14] A Tamperei Nyilatkozat a tagállamok közötti kiadatási eljárás megszüntetését, továbbá egy egyszerűsített kiadatás létrehozását célozta. Mindezekre tekintettel a Bizottság 2001- ben készítette el a kerethatározat tervezetét az európai elfogatóparancsról, ami 2004. január 1- jétől hatályos. A kerethatározat preambuluma hangsúlyozza, hogy *„az európai elfogató parancs az első konkrét intézkedés a büntetőjog területén a kölcsönös elismerés elvének megvalósítására, amelyre az Európai Tanács az igazságügyi együttműködés sarokköveként utalt”* Az európai elfogatóparancs új mechanizmusa a tagállamok közötti nagyfokú, kölcsönös bizalmon és az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásán alapul. [15] Konkrétan meghatározza a kerethatározat az európai elfogató parancs alkalmazási körét, és szabályozza azokat a kötelező és fakultatív megtagadási okokat, amikor a tagállamok megtagadhatják az európai elfogató parancs végrehajtását. A kötelező és fakultatív megtagadási okokon túl az európai elfogatóparancs kötelező erejét korlátozzák azok a garanciák, amelyeket meghatározott

esetekben a kibocsátó állam köteles nyújtani. [16] Ilyen garanciális szabályt tartalmaz a kerethatározat 5. cikkének első pontja. Eszerint ha az európai elfogatóparancsot az érintett személy távollétben hozott ítéletben kiszabott büntetés vagy intézkedés végrehajtása céljából adták ki, és ha az érintett személyt személyesen nem idézték meg vagy más módon nem tájékoztatták a tárgyalás időpontjáról és helyéről, amelyen a távollétben az ítéletet hozták, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy a kibocsátó megfelelő garanciát ad arra, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személynek lehetősége lesz a kibocsátó tagállamban az ügy újrafelvételét kérni és jelen lenni a bírósági tárgyaláson. Ennek a rendelkezésnek a célja, hogy megvédje a távollévő személyt a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozó eltérő tagállami szabályozásból eredő hátrányoktól. Könnyen elképzelhető ugyanis, hogy a terhelt nem is tud arról, hogy vele szemben eljárás folyik és, hogy ítélet született és ezáltal védekezését sem tudta előterjeszteni. Egyes tagállamok alkotmánya kifejezetten tartalmazza ilyen esetekre az ügy újra tárgyalásához való jogot, ezt tiszteletben tartva tette lehetővé a kerethatározat az ügy újratárgyalását engedélyező fakultatív megtagadási okot.

A magyar szabályozás egyes problémái

A távollévő terhelttel szembeni eljárás lehetőségét Magyarországon, amint arra fent már utaltam az 1999. évi CX. törvény 112. §-a teremtette meg. Korábban csak akkor volt lefolytatható az eljárás, ha azt az ügyész indítványozta és a vádlott jogszabály megszegésével külföldön tartózkodott és kiadatásának nem volt helye vagy azt megtagadták. [17] A módosítással hatályba lépett rendelkezéseknek megfelelően a jogalkotó lehetőséget ad mind az ismeretlen helyen, mind a külföldön tartózkodó terhelttel szemben is az eljárás lefolytatására és büntetés kiszabására. [18]

A távollévő terhelttel szembeni eljárásról, csakúgy mint a többi egyszerűsítést szolgáló jogintézményről elmondhatjuk, hogy alkalmazása számos aggályos kérdést vet fel, hiszen az eljárás sérti a közvetlenség elvét és mivel a terhelt nincs jelen személyesen az eljárás során, védekezési joga, valamint ezzel szoros összefüggésben a fegyverek egyenlőségének az elve is sérülhet.

A távollévő terhelttel szemben lefolytatott eljárásnak, ahogy arra a Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében is rámutatott [BH 2003.183, BH 2003.148] nem előfeltétele, hogy a terheltet gyanúsítottként kihallgassák. [19] A nyomozásnak tehát nem akadálya, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik, de a nyomozóhatóságnak gondoskodni kell a terhelt tartózkodási helyének felkutatásáról és a bizonyítékok felderítéséről. A terhelt felkutatása iránt tett intézkedés során azt kell tisztázni, hogy a terhelt a rendelkezésre álló nyilvántartásokból megállapítható helyeken tartózkodik-e. [20] Ennek eredménytelensége esetén lehet csak arra a megállapításra jutni, hogy a terhelt ismeretlen helyen van. A nyomozóhatóság illetve az ügyész mérlegelési jogkörébe tartozik annak az eldöntése, hogy a külföldön vagy ismeretlen helyen tartózkodó terhelttel szemben a Be. 188.§ (1) bekezdésének a) pontja alapján felfüggeszti vagy éppen lefolytatja a nyomozást. (A büntetőeljárás törvény egyébként nemcsak a nyomozati szakaszban teszi lehetővé a felfüggesztést, hanem a bírósági szakaszban is.) Vagyis abban az esetben ha a büntetőeljárásban résztvevő hatóságok úgy ítélik meg, hogy a terhelt távollétében nem lehet a nyomozást illetve az eljárást lefolytatni, lehetőség van az eljárás felfüggesztésére. Amennyiben ez nem így történik, kerül sor a nyomozás lefolytatására és a bizonyítékok felderítésére és amennyiben a vádemelés feltételei és a törvény által meghatározott egyéb feltételek fennállnak, az ügyész indítványozhatja, hogy a bíróság a terhelt távollétében folytassa le az eljárást.

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma és a megyei bíróságok büntető kollégiumainak vezetői a 2000. március 27. napján tartott tanácskozásukon úgy foglaltak állást, hogy az eljárás felfüggesztése helyett a távollévő terhelttel szembeni eljárást akkor célszerű alkalmazni, ha tartani lehet attól, hogy az idő múlásával a bizonyítékok elenyésznek, vagy bizonyító erejük gyengül, illetve egyéb nyomós érdek fűződik ahhoz, hogy a bíróság az ügyet a vádlott távollétében tárgyalja. [21]

A közelmúltban az eljárás alkalmazási feltételeit illetően komoly alkotmányossági aggályok merültek fel. Az Alkotmánybíróság 14/2004. (V.7.) AB határozatában fejtette ki az eljárással kapcsolatos véleményét, az akkori szabályozás néhány pontját alkotmányellenesnek nyilvánította és 2004. december 31-i hatállyal megsemmisítette.

Ebben az ügyben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az eljárás akkor hatályos szabályozása megfelel-e az alkotmányos követelményeknek, így különösen a tisztességes eljáráshoz való jog, a védelemhez való jog, valamint a terhelt rendelkezési joga tekintetében. Azt mindenekelőtt leszögezte, hogy az eljárás önmagában véve nem alkotmányellenes és létjogosultsága sem vitatható. A jogállamiság, valamint az alkotmányos büntetőeljárás megkívánják, hogy az állam a távollévő terhelttel szembeni büntetőigény érvényesítésére olyan szabályokat vezessen be, amelyek megteremtik az egyensúlyt a terhelt alkotmányos jogainak a védelme és a büntető igazságszolgáltatás hatékony működése között.

A tisztességes eljárás kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a tisztességes eljárás immanens része a fegyverek egyenlőségének az elve, mely azt biztosítja, hogy a büntetőeljárásban a vád és a védelem egyenlő eséllyel rendelkezzen arra, hogy tény vagy jogkérdésben véleményt alkosson. A fegyverek egyenlőségének egyik feltétele a felek mindegyikének személyes jelenléte az eljárási cselekmények során, a másik feltétel, hogy az ügy szempontjából releváns adatokat a vád és védelem egyenlő mértékben ismerjék meg.

A terhelt távollétében lefolytatott eljárás sajátossága, hogy az eljárás egyes szakaszaiban vagy az egész eljárás folyamán hiányzik a tisztességes eljárás és a védelemhez való jog egyik lényeges részeleme: a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének lehetősége. Ennek ellensúlyozására teszi kötelezővé a Be. a védő közreműködését, illetve az eljárás jogerős befejezése előtt, ha a terhelt felkutatására tett intézkedések sikerrel járnak, lehetőség van a korábbi tárgyalás anyagának az ismertetésére, az első fokú tárgyalás megismétlésére, illetve a perújításra, ha közben a terhelt a jogerős bírósági határozat meghozatala után kerülne elő. Látjuk tehát, hogy az ügy újra tárgyalásának lehetősége teljesen összhangban van a nemzetközi gyakorlattal is.

Az Alkotmánybíróság annak érdekében, hogy a tisztességes eljárás elve ne sérüljön két követelményt állított fel, a kivételességet és az átmenetiséget. Ennek megfelelően úgy ítélte meg, hogy a törvényhozó a külön eljárás alkalmazási körét túl tágan határozta meg, amikor az eljárás lefolytatásához csak a terhelt felkutatására tett kísérlet sikertelenségét kívánta meg. A tisztességes eljáráshoz kapcsolódó elvárás, hogy a büntető hatóságok csak akkor legyenek felhatalmazva ezen eljárásra, ha olyan adatok birtokában vannak, amelyek egyértelművé teszik, hogy a terhelt rosszhiszeműen vonja ki magát az eljárás alól. Az eljárás kivételességének a követelménye természetesen vonatkozik arra az esetre is, ha a terhelt tartózkodási helye a vádemelést követően vált ismeretlenné.

Az eljárás átmenetiségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy a külön eljárás alkalmazása esetén is a cél az, hogy az eljárást amint lehet a rendes medrébe kell

terelni. Ez úgy lehetséges, hogy a bűnüldöző hatóságok valóban minden eszközzel azon vannak, hogy a terhelt hollétét megállapítsák, illetve, hogy a terheltet minden lehetséges módon informálják az ellene folyamatban lévő eljárásról. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Be. 527. § (3) bekezdése továbbá (5) bekezdése nem felelt meg ezen követelményeknek.

A Be. ugyanis az elfogatóparancs kibocsátását csak a bíróság kötelezettségévé tette. Az ügyésznek ilyen jellegű kötelezettsége nem volt, csupán egy lehetőség volt számára az elfogatóparancs kibocsátása. Ebben a formában az ügyész felhatalmazása az eljárás kezdeményezésére, úgy, hogy nem köteles minden lehetséges eszközt igénybe venni a terhelt felkutatására, sérti a tisztességes eljárás elvét.

A Be. 527. § (5) bekezdése azt a rendelkezést tartalmazta, hogy a terheltnek szóló idézést, értesítést, sőt a neki kézbesítendő iratokat a védő részére kell megküldeni. Ez a rendelkezés az Alkotmánybíróság szerint szükségtelenül korlátozza a védelemhez való jogot. A büntetőeljárás általános szabályai szerint az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt részére a hivatalos iratokat hirdetményi úton kell kézbesíteni. *„Az Alkotmánybíróság álláspontja, hogy sem eljárás egyszerűsítési, sem költségkímélési, sem pedig a hirdetményi kézbesítés eredményességével szembeni kétkedés nem indokolhatja, hogy a nyomozás, illetve a vádemelés szakaszában – a bírósági szakaszra irányadó szabályoktól eltérően – az iratokat csak a védőnek kézbesítsék.”* A védelemhez való jognak nem elegendő feltétele tehát, hogy csak a védő részére kézbesítenek, ugyanis könnyen előfordulhat olyan eset, hogy a terhelt a védő kirendeléséről nem is tud.

A Be. 527. § (2) bekezdése az ügyész mérlegelési körébe utalja annak az eldöntését, hogy indítványozza-e a távollévő terhelttel szembeni eljárás lefolytatását. Az 528. § (1) bekezdés alapján a vádemelés, az 529. § (1) és (4) bekezdés alapján az ügyész indítványa meghatározza a bíróság eljárási rendjét, és azt a kötelezettséget rója a bíróságra, hogy mindenképp döntsön a büntetőjogi igényről az eljárás felfüggesztésének a lehetőségét egyben kizárva. Az indítványozó ezen rendelkezések alkotmány ellenességének a megállapítását is kérte.

Ezekkel kapcsolatban az Alkotmánybíróság arra az álláspontra jutott, hogy nem alkotmányellenes az, hogy a bíróság a távollévő terhelttel szemben eljárást csak az ügyész indítványára folytat le, hiszen ez következik a funkció megosztásból, a vádhoz kötöttség elvéből és a vád feladatává tett bizonyításból is.

Azt viszont alkotmányellenesnek találta, hogy az ügyész indítványára köteles a bíróság a távollévő terhelttel szembeni eljárás lefolytatására és kizárt az eljárás felfüggesztése. A terhelt személyes közreműködésének hiánya magába rejti azt a lehetőséget, hogy a bíróság nem tud helyes, megalapozott tényállást megállapítani, mert szükség lenne a terhelt személyes meghallgatására is. A sérelmezett jogszabály hely szerint a bíróságnak ilyenkor is kötelessége döntést hozni, vagyis ez a rendelkezés arra kényszerítheti adott esetben a bíróságot, hogy tudatosan megalapozatlan döntést hozzon. Ez viszont nem egyeztethető össze a büntető igazságszolgáltatás funkciójával. Ezekre tekintettel a Be. ezen szakaszát az Alkotmánybíróság *ex nunc* hatállyal megsemmisítette.

Az AB határozatra tekintettel a 2004. évi CXXXII. törvény a következők szerint határozta meg a távollévő terhelttel szembeni eljárás lefolytatásának feltételeit: a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indult nyomozást követően, ha az elfogatóparancs kibocsátása a nyomozás iratainak ügyészhez történő megküldéséig nem vezetett eredményre,

továbbá megalapozottan feltehető, hogy a gyanúsított megszökött, vagy a nyomozó hatóság, illetőleg az ügyész elől elrejtőzött, a nyomozás adatai alapján a vádemelésnek nincs akadálya, és azt a bűncselekmény súlya vagy az ügy megítélése indokolja, az ügyész vádat emel.

Látjuk, hogy 2005. január 1-jétől lényegesen megváltozott a távollévő terhelttel szembeni eljárás alkalmazásának feltétel rendszere. A törvény most már konkretizálja, hogy csak szabadságvesztéssel büntetendő cselekmények esetén kerülhet sor az eljárás alkalmazására. Ez a gyakorlatban korábban is így volt - hiszen a Be. 73. § (3) bekezdése az elfogatóparancs kibocsátását, szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény esetén teszi csak lehetővé - mindössze a Be. konkrétan nem deklarálta ezt a szabályt. [22] A következő alkalmazási feltétel, hogy az elfogatóparancs kibocsátása az iratoknak az ügyészhez történő megküldéséig nem vezetett eredményre. Ebből egyértelművé válik, hogy az elfogatóparancs kibocsátásának kötelezettsége mostmár nemcsak a bíróságot, hanem az ügyészséget is terheli. Ez konkrétabb megfogalmazást is nyer a Be. 527. § (2) bekezdésében. Ez azt a célt szolgálja, hogy a hatóságoknak minden lehetséges eszközzel azon kell lenniük, hogy a terhelt hollétét megállapítsák és amennyiben lehet az eljárást a rendes medrébe tereljék.

A tisztességes eljárás követelményének és a nemzetközi gyakorlat elvárásainak tesz eleget a jogalkotó, amikor megállapítja, hogy a terhelt önhibája is kell a külön eljárás lefolytatásához, vagyis az ügyész csak abban a meggyőződésben indítványozhatja az eljárást, ha a gyanúsított megszökött, vagy a hatóság illetve ügyész elől elrejtőzött, vagyis szándékosan vont ki magát a büntetőeljárás alól.

Az eljárás alkalmazásának további feltétele, hogy a nyomozás adatai alapján a vádemelésnek nincs akadálya. Az elméleti gond itt azzal kezdődik, hogy a törvény nem fogalmazza meg a büntetőeljárás jogi vád fogalmát és a vádemelés feltételeit sem. A vádemelés akadálya a büntethetőséget kizáró vagy megszüntető okok közt keresendő. [23] A váddal szemben támasztott általános követelmény a jogtudományban, hogy a vád törvényes legyen. Ez akkor áll fenn, ha a vád az arra jogosulttól származik és a törvényben meghatározott alakszerű előírásoknak is megfelel.

Az Alkotmánybíróság által felállított kivételesség követelményét testesíti meg az a szabály, hogy nem akármilyen ügyek esetén kerülhet sor az eljárásra, hanem csak ha a bűncselekmény súlya és az ügy megítélése lehetővé teszi. Véleményem szerint ezzel a jogalkotó megint nem egyértelműen fogalmaz és bár figyelembe kell venni a bűncselekmény súlyát, de továbbra is az ügyész mérlegelési körébe tartozik annak megítélése, hogy milyen súlyú bűncselekmény esetén tesz indítványt az eljárás lefolytatására.

A szintén külön eljárásként szabályozott bíróság elé állítás, illetve a tárgyalás mellőzése esetén is alapkövetelmény az ügy egyszerű megítélés, ami mind ténybeli, mind jogi egyszerűséget jelent. A tényállás tehát nem lehet bonyolult, szerteágazó. Jogi kérdésekben pedig az egyszerűség azt jelenti, hogy a jogi felelősség, a bűnösség kérdésében a bíróság könnyen és egyértelműen dönten tudjon. [24] A jogalkotó itt nem használja konkrétan az egyszerű ügy kifejezését, de az eljárás lényegéből következtethetünk arra, hogy az olyan ügyek esetén, ahol a tényállás és a jogi megítélés egyaránt egyszerű, nagyobb a valószínűsége annak is, hogy a terhelt távollétében is tud a bíróság megalapozott döntést hozni. Ezáltal valószínűnek tartom, hogy a jogalkotó az ügy egyszerűségét valamint célszerűségi szempontokat kíván figyelembe venni az eljárás alkalmazásának ezen feltételénél.

Az új szabályozás rendezi a kézbesítés kérdését is, azáltal, hogy nemcsak a védőnek kell kézbesíteni a terheltnek szóló idézést, értesítést, hanem az általános szabályok szerint kerül sor a hirdetményi kézbesítésre már a nyomozás és a vádemelés szakaszában is.

A Be. törvény külön szabályozza azt az esetet, amikor a terhelt külföldön tartózkodik. Ilyenkor távollétében az eljárás akkor folytatható le, ha kiadatásának vagy az európai elfogató parancs alapján történő átadásának nincs helye, illetőleg azt megtagadták, és a büntetőeljárás átadására sem került sor. Ha bírósági eljárásban állapítják meg, hogy a terhelt külföldön tartózkodik és az előbb említett feltételek fennállnak, a bíróság felhívhatja az ügyészt, hogy az kívánja-e indítványozni a tárgyalásnak a vádlott távollétében való folytatását. Ha pedig az ismeretlen helyen tartózkodó vádlott távollétében megkezdett tárgyaláson derül ki, hogy a terhelt külföldön tartózkodik, a bíróság az ügyész felhívása nélkül folytathatja az eljárást. Ha az eljárást külföldön tartózkodó terhelttel szemben folytatják, illetve ha hazatért, az ismeretlen helyen tartózkodó terheltre vonatkozó szabályokat értelemszerűen alkalmazni kell.

A „távollétes” ügyek a bírói gyakorlatban

Látjuk tehát, hogy az új szabályozásnak megfelelően a jogalkotó még szűkebbre szabta jelen jogintézmény alkalmazási körét. Statisztikai adatok alapján 2004 első félévében a megvádolt személyek 0,8%-a esetén került sor jelen eljárás lefolytatására, ami alapján megállapíthatjuk, hogy nem gyakori az eljárás alkalmazási köre. Különösen mondhatjuk ezt, ha azt vesszük figyelembe, hogy szintén az eljárás egyszerűsítését célzó bíróság elé állítás (8%-os arány) illetve tárgyalás mellőzéses eljárás (29,6%-os arány) gyakorlati alkalmazása sokkal elterjedtebb. [25] Ez tulajdonképpen magyarázható azzal is, hogy jelen esetben igen behatárolt a jogintézmény alkalmazásának lehetősége a személyi kört illetően. Egyesek szerint azonban, az uniós csatlakozást követően, mivel a határok átjárhatósága is könnyebb lett, meg fog növekedni az eljárás jelentősége, de ez még természetesen a jövő titka.

A Legfelsőbb Bíróság konkrét eset kapcsán leszögezte, hogy a terhelt távollétében tárgyalást akkor lehet tartani, ha a felkutatására tett intézkedések eredménytelensége alapján kétségtelenül megállapítható, hogy ismeretlen helyen tartózkodik. [26] Jelen ügyben a terhelt lakóhelyéről idézhető volt az első öt tárgyalásra. A hatodik és hetedik tárgyalásra az írásbeli idézés „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza.

A Legfelsőbb Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodásának megállapítására nem álltak az elsőfokú bíróság rendelkezésére egyértelmű adatok. A terhelt ismert lakcímén az idézést az első tárgyalásra átvette, öt tárgyalási napon megjelent, a hatodik és hetedik tárgyalásra történt idézése nem ismeretlen, hanem "nem kereste" jelzéssel érkezett vissza. A rendőri megkeresés után a lakcímnnyilvántartó a terhelt ismert lakcímének fennállását igazolta. Ilyen adatok mellett önmagában az eljáró rendőrnek az a közlése, hogy a megadott címet nem találta meg, nem elegendő annak megállapítására, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik.

Az elsőfokú bíróság az ellentmondó adatok tisztázását, a terhelt ismert munkahelyéről történő megidézését nem kísérelte meg, nem alkalmazta vele szemben a mulasztás jogkövetkezményeit sem. Nem rendelte el rendőri elővezetését, útba indítását sem, tehát nem vett igénybe minden lehetséges eszközt annak érdekében, hogy a terhelt a tárgyaláson személyesen megjelenjen. Ezért szabálytalanul folytatta le a Be. XXIV. fejezete szerinti külön eljárást és olyan személy távollétében hozott döntést, akinek kötelező lett volna jelen lenni. Ez pedig olyan eljárási szabálysértés, ami a másodfokú eljárásban a határozat hatályon kívül

helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását eredményezi. Illetve ha a határozat már jogerőre emelkedett ugyanezen ok miatt felülvizsgálatot lehet kezdeményezni, melynek eredménye ugyancsak a határozat hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítás.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a távollétes ügyek nagy része külföldön tartózkodó terhelttel szemben folyik. Az esetek nagy többségében a terhelt nem azért van külföldön, hogy meneküljenek a büntetőjogi felelősségre vonás alól, hanem mert a tartózkodási hely szerinti állam állampolgárai és alkotmányos joguknak megfelelően tértek haza.

Szintén a Legfelsőbb Bíróság állapította meg, hogy egymagában az a körülmény, hogy a külföldi állampolgárságú terhelt részére a tárgyalásra szóló idézés „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza, továbbá a vádlott védőjének az a bejelentése, hogy a vádlott visszautazott külföldi lakóhelyére, nem nyújt alapot a büntetőeljárás felfüggesztésére; ilyen esetben a bíróságnak hivatalból, a hatóságok megkeresése útján kell tisztáznia, hogy a vádlott az ország területét valóban elhagyta-e, mert kizárólag ez alapozza meg az állásfoglalást abba a kérdésben, hogy a távollévő terhelttel szemben a büntetőeljárás lefolytatására alap van-e. [27]

A gyakorlatban kérdésként jelentkezik, hogy amennyiben az ügyész indítványozza a Be. 532. § szerinti eljárást (eljárás külföldön lévő terhelt távollétében), a bíróság ehhez ténylegesen kötve van-e, vagy mivel a terhelt lakcíme ismeretes, próbálja-e meg megidézni a tárgyalásra, és csak ha a terhelt a szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, folytassa le az eljárást a távollétében. E tekintetben Hajdú- Bihar megye területén sem egységes a joggyakorlat, van olyan bíró, aki rögtön távollétes eljárást kezdeményez, illetve van olyan, aki először a terheltet megidézi. [28] Ha a vádlott idézése nem történik meg, előfordulhat az az eset, hogy a vádlott az ellene folyó bírósági eljárásról nem is tud. Márpedig ilyenkor sérül a személyes védekezéshez való jog, amit a Be. konkrétan is deklarál.

Az sem mellékes, hogy egy esetleges marasztaló ítélet a külföldi vádlott vonatkozásában számos hátrányos következménnyel járhat. Ha a bíróság automatikusan a vádlott távollétében jár el, azok a vádlottak, akik el akarnak jönni a tárgyalásra, még magáról a tárgyalás napjáról sem fognak tudomást szerezni. Az valóban enyhíti, de nem oldja meg ezt a problémát, hogy kötelező a védelem és a védőnek mindenképp jelen kell lennie a tárgyaláson. Ha belegondolunk egy életszerű példába, amennyiben a terheltnek nincs meghatalmazott védője, ami legtöbb esetben valószínűsíthető, akkor védő kirendelésre kerül sor, a realitások talaján maradván pedig be kell vallanunk, hogy a kirendelt védők többsége fel sem fogja venni a kapcsolatot külföldi védencével.

Hajdú-Bihar megyében életszerű példa az, hogy azok a román és ukrán elkövetők, akikkel szemben nincs helye európai elfogatóparancs kibocsátásának, és kiadatásnak, a távollétükben lefolytatott eljárásról nem is szereznek tudomást mindaddig, amíg újra be nem utaznak Magyarországra. Ez alapján mindenképp támogatandó a gyakorlatban, hogy a külföldön ismert helyen tartózkodó terheltet a tárgyalásra megidézzék.

Ezt támasztja alá az a gyakorlatban komoly problémát felvető kérdés is, hogy vajon a külföldön tartózkodó vádlottnak is meg kell-e küldeni 15 illetve nagy terjedelmű ügy esetén 30 napon belül a vádiratot, és azt a felhívást, hogy bizonyítási eszközeit 15 napon belül jelöljék meg. A Be. alapján ez a kérdés egyértelműen igennel válaszolandó meg, hiszen a külön eljárásban nem szabályozott kérdésekben, az általános szabályok az irányadók. A gyakorlatban azonban problémás, hogy a vádiratot a bíróságnak le kell fordíttatni. Abban az

esetben pedig, ha a bíróság nem tud rögtön tárgyalási napot kitűzni - aminek nagy a valószínűsége - külön kell majd az idézés lefordíttatásáról is gondoskodni. Célszerűségi szempontokat figyelembe véve, nem egyszerűbb-e a vádiratot, a felhívást és az idézést is egyszerre megküldeni? Ez valóban jogszabály ellenes, hiszen a 15 illetve a 30 napos határidőt nem tartja a bíróság, de ehhez a Be. jelenleg semmilyen jogkövetkezményt nem fűz.

Újabb gyakorlati kérdést vet fel, hogy ha a vádlottat a Btk. 61. §-a alapján kiutasították a Magyar Köztársaság területéről, a kiutasított csak külön engedéllyel térhet vissza a kiutasítás időtartama alatt. Amennyiben ugyanis ezt megszegi a beutazási és tartózkodási tilalom megszegésének vétségét követi el. A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény ide vonatkozó szabályai alapján nem derül ki, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárás miatt az országból kiutasított külföldi, az eljáró bíróság engedélyével visszatérhetne. Amennyiben az eljáró bíróság mégis ilyen engedélyt ad ki, (mivel a gyakorlatban ez működik) annak milyen tartalmi követelményei legyenek? Ez egy a gyakorlatban fontos megválaszolásra váró kérdés, ugyanis e tekintetben sem egységes a joggyakorlat. Hajdú-Biharban több bíró saját aláírásával készít engedélyt, amelyet az idézéssel együtt megküld a terheltnek. [29]

Konkrét eset kapcsán gyakorlatban felmerülő probléma volt, hogy külföldi gyanúsított (román állampolgár) a nyomozati szakaszban beismerő vallomást tett, mert úgy gondolta, hogy akkor haza engedik. [30] Majd később hazatérve erre hivatkozva, illetve másik társa kényszerre és fenyegetésre hivatkozva, romániai közjegyző előtt visszavonta vallomását. A bíróság az ügy adatai és tanúvallomások alapján nem fogadta el jelen ügyben a beismerő vallomások visszavonását. Azonban ha jobban belegondolunk felvetődik a kérdés, hogy valóban nincs-e kényszer elem ilyen esetben a vallomások megtétele tekintetében? Illetve, ha a nyomozóhatóságok nem is alkalmaznak kényszert, de egy hazatérési ígéret „elhintése” valóban meghatározó befolyással bírhat a beismerő vallomás megtétele vonatkozásában.

Egy másik megközelítése a dolognak, hogy egyik vádlott a másik vádlott társától való félelmére hivatkozva vonta vissza a vallomását. Erre az esetre még valószínűleg nem sokan gondoltak, hogy hogyan kellene megvédeni hatékonyan ilyen esetekben egyik terheltet a másiktól. Talán a tanúvédelemhez hasonló eszközök itt is irányadóak lehetnének, bár ezek hatékonysága is nagy némi kívánni valót maga után Magyarországon.

Ezek voltak az eljárás alkalmazásával kapcsolatos legfontosabb gyakorlati kérdések. Leszögezhetjük, hogy mindezen problémák mellett is, egy a gyakorlatban több- kevesebb problémával működő jogintézményről van szó, ami mindezek ellenére is működik. A felmerülő kérdések megoldása csupán egységesítené, illetve hatékonyabbá tehetné a joggyakorlatot.

Célszerű lenne felhívni a nyomozó hatóságok és ügyészségek figyelmét arra is, hogy a külföldön lévő terhelttel szemben, amennyiben annak törvényi feltételei fennállnak, alkalmazzák gyakrabban a Be. 586. §-ában szabályozott biztosíték intézményét. Ennek a jogintézménynek ugyanis éppen az a célja, hogy a külföldi vádlottnak ne kelljen a lakóhelyétől távol végigvárnia a büntetőeljárás befejezését, hanem a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően pedig a bíróság engedélyével, meghatározott pénzösszeg letétbe helyezése ellenében hazatérhet. A biztosíték összegét pedig az előre látható pénzbüntetés, illetve vagyonelkobzás és bűnügyi költség összegére tekintettel állapítják meg.

Megítélésem szerint külföldi által elkövetett egyszerűbb megítélésű ügy esetén, amennyiben a bíróság elé állítás feltételei fennállnak, mindenképp indokoltabb az eljárás egyszerűsítésének a bíróság elé állítás nyújtotta lehetőségét választani. Ugyanis ez az eljárás lehetővé teszi, hogy a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén a lehető legrövidebb időn belül kerüljön sor a büntetőeljárás befejezésére, hiszen a bűncselekmény elkövetése és a bíróság elé állítás között mindössze 15 nap telhet el. Amennyiben a nyomozóhatóság gyors, alapos felderítő tevékenységet végez és a bizonyítékok rendelkezésre állnak, sokkal inkább támogatandó ez a külön eljárás, hiszen itt sor kerül a legtöbb garanciát nyújtó bírósági tárgyalásra, ahol a terhelt is részt vehet, személyes védekezését előterjesztheti és nem is kell sokáig Magyarországon tartózkodnia. A bizonyítás szempontjából pedig kétséget kizáróan kedvezőbb, ha a terhelt jelen van a tárgyaláson. Így amennyiben a bíróság elé állítás feltételei fennállnak különösen indokolt lehet az alkalmazása külföldi elkövető esetén.

Záró gondolatok

Láttuk, hogy 2005. január 1-től a távollétes ügyek alkalmazási köre meglehetősen szűkre szabottá vált. A bevezetőben utaltam rá, hogy az eljárás egyszerűsítésének sajátossága az, hogy az eljárásban résztvevők valamely alkotmányos alapjogai sérülhetnek. Ez a sérelem viszont nem mehet el alkotmányellenességig, hiszen ez jogállami keretek között nem megengedhető. Remélhetőleg a jogalkotónak sikerült az új szabályozással megteremteni az egyensúlyt az eljárás gyorsításához és az alkotmányos alapjogok védelméhez fűződő érdek között.

A gyakorlatban azt tapasztaltuk, hogy gyakrabban kerül sor a külföldön tartózkodó terhelttel szemben az eljárás lefolytatására, de összességében az országos adatok nem megnyugtatóak, hiszen még az 1%-ot sem éri el azon vádlottak száma, akinek ügye ebben a formában kerül elintézésre. Ennek magyarázata lehet, hogy viszonylag új jogintézményről van szó, melynek bevezetése óta nem telt még el annyi idő, hogy a gyakorlat számára egyértelműen elfogadottá és problémamentessé vált volna. Nem beszélve az eddigi alkotmányossági aggályokról, amik körül vették ezt a jogintézményt.

Úgy gondolom, hogy ezt az eljárást mindenki fenntartásokkal kezeli, érzünk egy fajta ellentmondást, illetve visszásságot abban, hogy miként lehet valakivel szemben büntetést kiszabni, amikor nincs is jelen a tárgyaláson, vagy még rosszabb eset, hogy az ellene folyó eljárásról egyáltalán nem is tud. Amint azt már többször említettem a büntetőeljárás ésszerű időn belül való befejezése azonban nagyon fontos érdek és az aggályokkal szemben a törvény megfelelő garanciákat biztosít, hogy a terhelt jogai a szükségesnél jobban ne sérüljenek. Emiatt van lehetőség a távollétes ügyekben a terhelt előkerülése esetén például a tárgyalás megismétlésére vagy perújításra. Bízom abban, hogy ugyan szűkre szabottabb lett az eljárás alkalmazásának feltétele, de ez nem fogja csökkenteni a jogintézmény alkalmazási gyakoriságát, sőt ha a büntetőügyek időbeli elhúzódásának gyakoriságát figyelembe vesszük, jelen jogintézmény alkalmazásának sűrűbbé válása is javíthatna a statisztikán.

Felhasznált irodalom

BERGER, Vincent, *Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata*, Bp., 1999

BLUTMAN László, *Az igazságos tárgyalás elve az Európai Emberi Jogi Egyezményben*, Magyar Jog, 1992, 8. szám

DIÓSDI Mária, *Néhány gondolat a távollévő vádlottal szembeni eljárásról* In: Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére, szerk.: FENYVESI Csaba - HERKE Csongor, Pécs, 2002

GRÁD András, *Kézikönyv strasbourgi emberi jogi ítélkezésről* (2. átdolgozott, bővített kiadás), Bp., 2000.

GULYÁSNÉ Birinyi Ildikó, A külföldön tartózkodó terhelt távollétében történő eljárás (Be. 532. §) Hajdú-Bihar megye területén [kézirat]

HERKE Csongor, *A bíróság elé állítás*, JURA, 2000, 1-2. szám.

LIGETI Katalin, *Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban*, Bp., 2004.

MÁRKI Zoltán, *Eljárás a távollévő terhelttel szemben* In: *Büntetőeljárás jogi kommentár a gyakorlat számára*, szerk. BERKES György, Bp., 2003.

M. NYITRAI Péter, *Nemzetközi bűnügyi jogsegély Európában*, Bp., 2002.

NYÍRI Sándor, *A terhelt távollétében történő eljárás*, Belügyi Szemle, 2001, 12. szám

SCHUTTE, J.: *Tampere European Council Presidency Conclusions - 15 and 16 Oktober 1999*, International Review of Penal Law. Vol.70.1999.3-4.

Büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai 2004. I. félév Kiadja: A Legfőbb Ügyészség Büntetőbírósági Ügyek Főosztálya és a Számítástechnika- Alkalmazási és Információs Főosztálya

Felhasznált jogforrások

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

2001. évi XXXIX. törvény a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról

Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R. (87) 18. számú Ajánlása

BH. 2003. 316

BH. 2001. 162

BH. 2003. 183

BH. 2003. 148

14/2004 AB. határozat

1/2003 (III. 7) IM. rendelet

[1] I. évf. nappali tagozatos doktorandusz, Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; DE-ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék

[2] Ld. Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R. (87) 18. számú Ajánlása illetve 14/2004 AB határozat

[3] A külön eljárás kifejezést a Be. konkrétan nem tartalmazza, a jogirodalomban viszont ezen elnevezés alatt találkozunk ezzel a jogintézménnyel.

[4] M. Nyitrai Péter, *Nemzetközi bűnügyi jogsegély Európában*, Bp., 2002, 126.

[5] Blutman László, *Az igazságos tárgyalás elve az Európai Emberi Jogi Egyezményben*, Magyar Jog, 1992, 8. szám, 456.

[6] Colozzát 1972-től körözték csalás gyanúja miatt. Mivel ekkor már nem a bejelentett lakóhelyén élt a rendőrség „szökésben lévőnek” nyilvánította és távollétében hozott a bíróság ítéletet. A védő kirendelését követően hat évi szabadságvesztésre ítélték, és pénzbírságot szabtak ki vele szemben. Mivel a védő nem fellebbezett az ítélet jogerőre emelkedett. Nem sokkal ezután Colozzát letartóztatták, de ő rögtön panasszal élt, amelyet a római bíróság elutasított. Hazai jogorvoslati lehetőségeit kimerítve fordult a Bizottsághoz azzal, hogy megsértették vele szemben a tisztességes eljárás követelményét.

[7] Berger Vincent, *Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata*, Bp, 1999, 172.

[8] Ennek a követelménynek a magyar büntetőeljárás is eleget tesz, hiszen önálló perújítási okként szabályozza, ha az eljárást a terhelt távollétében folytatták le. [Be. 392. § (1) bekezdés e) pont]

[9] Meg kell jegyezni, hogy a magyar szabályozás szigorúbb ezen követelményekhez képest, hiszen a Be. 21. § (3) bekezdés d) pontja alapján a rendkívüli jogorvoslati eljárásból (vagyis a perújításból is) ki van zárva az a bíró, aki a rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozat meghozatalában részt vett.

[10] Thomman Svájc elleni ügye [Bíróági Határozatok, 1996, 12. szám, 958-959.]

[11] Grád András, *Kézikönyv strasbourgi emberi jogi ítélkezésről* (2. átdolgozott, bővített kiadás), Bp., 2000, 228.

[12] Vö. Kamasinski v. Austria judgement of 19 December 1989, Series A no. 168.

[13] Vö. Van Geyseghem v. Belgium judgement of 21 January 1999, no. 26103/95

[14] Schutte, J.: *Tampere European Council Presidency Conclusions - 15 and 16 Oktober 1999*, International Review of Penal Law. Vol.70.1999.3-4.1031-1032.

[15] M. Nyitrai, *i.m.*, 153.

[16] Ld. Ligeti Katalin, *Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban*, Bp., 2004, 90.

[17] Diósdí Mária, *Néhány gondolat a távollévő vádlottal szembeni eljárásról* in: Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére, szerk. Fenyvesi Csaba - Herke Csongor, Pécs, 2002, 131.

[18] Ez azért is jelent lényeges előrelépést mivel korábban bűnösség megállapítása esetén, vagyonelkobzás illetve közügyektől eltiltás kivételével nem volt lehetőség más szankció alkalmazására.

[19] Ezzel ellentétes álláspontot képvisel Mészár Róza. Lásd: Bírák Lapja, XI. évfolyam, 2001, 2. szám, 29-31.; Vö. 14/2004 AB határozat

[20] Vö.: Be. 73. § valamint 1/2003.(III.7) IM. rendelet

[21] Diósdí, *i.m.*, 133.

[22] Vö. Berkes György [szerk.], *Büntetőeljárás jogi kommentár a gyakorlat számára*, 2003, 1153.

[23] Nyíri Sándor, *A terhelt távollétében történő eljárás*, Belügyi Szemle, 2001, 12. szám, 99.

[24] Herke Csongor, *A bíróság elé állítás*, JURA, 2000, 1-2. szám, 92.

[25] Statisztikai adatok forrása: *Büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai 2004. I. félév* Kiadja: A Legfőbb Ügyészség Büntetőbírósági Ügyek Főosztálya és a Számítástechnika-Alkalmazási és Információs Főosztálya

[26] BH. 2003. 316

[27] BH. 2001. 162.

[28] Gulyásné Birinyi Ildikó, *A külföldön tartózkodó terhelt távollétében történő eljárás (Be. 532. §) Hajdú- Bihar megye területén* [kézirat]

[29] *Uo.*

[30] Berettyóújfalvi Városi Bíróság 3. B. 432/2001/215. szám